

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Vazební věznice Praha - Ruzyně**, se sídlem Staré náměstí 3, Praha 6, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti výroku II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 12. 2018, č. j. 10 A 153/2018 – 20, o návrhu žalobce na ustanovení zástupce z řad advokátů,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á .**
- III.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Usnesení městského soudu

[1] Usnesením ze dne 7. 12. 2018, č. j. 10 A 153/2018 – 20, přiznal Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) žalobci výrokem I. plné osvobození od soudních poplatků a výrokem II. zamítl žalobcův návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů. Žalobce se v předmětném řízení domáhá, aby žalovaná vyřídila jeho žádost o poskytnutí informací ze dne 1. 6. 2018 v oblasti péče o osoby se zdravotním postižením.

[2] V usnesení městský soud uvedl, že zamítl návrh žalobce na ustanovení zástupce, neboť dle seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou byl sám dříve advokátem. Ačkoliv již není v tomto seznamu zapsán jako advokát, ale uvedený jako „vyškrtnutý“, nadále na něho lze pohlížet jako na osobu odborně způsobilou v oblasti práva. Dle názoru městského soudu tedy nebyla splněna podmínka nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně stěžovatelových práv ve smyslu § 35 odst. 9 s. ř. s.

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalované

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal v zákonné lhůtě kasační stížnost proti výroku II. výše uvedeného usnesení. Namítl, že je sice původní profesí advokát s dlouholetou advokátní praxí, ale je také osobou omezenou v pohybu pravé ruky, což dokládá hrubou úpravou písemností. S opisováním podání mu pomáhají i někteří další odsouzení, což považuje za absurdní. Ve výkonu trestu je v nevýhodném postavení, neboť nemá k dispozici na rozdíl od žalované profesionální tým právníků, odbornou literaturu ani aktuální judikaturu, což v režimu kontradiktorního řízení představuje porušení zásady rovnosti účastníků. Stěžovatel zároveň v kasační stížnosti požádal o osvobození od soudního poplatku a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, neboť je osobou se zdravotním postižením.

[4] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázala na judikaturu Nejvyššího správního soudu, v níž soud konstatoval, že ačkoliv je stěžovatel nemajetný, s ohledem na povahu a počet sporů, které vede, může soud výjimečně dobrodiní ve formě osvobození od soudních poplatků odepřít. Protože měla za to, že na stěžovatele uvedená judikatura dopadá, navrhla Nejvyššímu správnímu soudu jeho žádost o osvobození od soudních poplatků v řízení o kasační stížnosti zamítnout. Dále uvedla, že stěžovatel je osobou erudovanou v oblasti práva, o čemž svědčí preciznost, srozumitelnost a právní vyjadřování ve všech jeho podáních, a upozornila, že stěžovatel má vysokoškolské právnické vzdělání a do výskrtnutí byl i v seznamu advokátů, který je vedený Českou advokátní komorou. Z tohoto důvodu měla žalovaná za to, že stěžovatel nemusí být zastoupen advokátem, a Nejvyšší správní soud by proto měl jeho návrh na ustanovení zástupce zamítnout. Nad uvedené poznamenala, že odbornou literaturu mohou stěžovateli zasílat jeho příbuzní či jiné osoby a v knihovně věznice by měla být, v rámci jejích možností, dostupná odborná literatura včetně základní právních předpisů z jednotlivých právních odvětví. Žalovaná uzavřela, že ačkoliv jí nebylo usnesení městského soudu doručeno, telefonicky se na ně uvedeného soudu dotazovala a konstatovala, že městský soud rozhodl věcně i právně správně, a proto navrhla stěžovatelovu kasační stížnost zamítnout.

III. Posouzení kasační stížnosti

[5] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků v řízení o jeho kasační stížnosti. S ohledem na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, konstatoval, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského (městského) soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost. Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je, a proto Nejvyšší správní soud zaplacení soudního poplatku v tomto řízení nepožadoval. Nadto byl stěžovatel výrokem I. napadeného usnesení v plném rozsahu od soudních poplatků osvobozen, přičemž osvobození přiznané v řízení před krajským (městským) soudem se podle § 36 odst. 3 s. ř. s. vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

[6] Dále se Nejvyšší správní soud zabýval návrhem stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů pro toto řízení o kasační stížnosti. K tomu odkázal na již výše citované usnesení rozšířeného senátu, v němž rozšířený senát uvedl, že „[j]e-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“ Stěžovatel tedy nemusí být v tomto řízení zastoupen advokátem.

[7] Ačkoliv není zastoupení v předmětné věci obligatorní, stěžovatel o ustanovení zástupce požádal, a Nejvyšší správní soud proto musel o návrhu rozhodnout. Shledal však, že není splněna jedna z nezbytných podmínek pro ustanovení zástupce dle § 35 odst. 9 s. ř. s., neboť zastoupení stěžovatele není v tomto případě nezbytně třeba pro ochranu jeho práv. Projednávaná věc týkající se neustanovení zástupce v řízení před městským soudem je totiž jednoduché povahy, kasační

pokračování

stížnost je sice stručná, ale projednatelná, a Nejvyšší správní soud o ní tedy může bez dalšího, na základě podkladů obsažených ve spise, rozhodnout.

[8] Co se týče dalších relevantních okolností, včetně stěžovatelem uváděného zdravotního postižení, Nejvyšší správní soud odkazuje na níže vypořádané kasační námítky, které se těchto okolností týkají, a konstatuje, že ani tyto zdejší soud nepřesvědčily o nezbytnosti ustanovení advokáta pro ochranu práv stěžovatele, a proto jeho návrh výrokem I. zamítl (srov. také např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č.j. 5 As 79/2018 – 11, či ze dne 22. 11. 2018, č. j. 7 As 353/2018 - 38).

[9] Následně Nejvyšší správní soud posoudil napadené usnesení na základě podané kasační stížnosti. Přesto, že stěžovatel své námítky nepodřadil pod žádný z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s., ze zásady *iura novit curia* jednoznačně plyne, že v takové situaci má Nejvyšší správní soud námítky posoudit dle jejich obsahu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 4. 2015, č. j. 1 As 167/2014 - 64). Z uplatněných námitek je patrné, že stěžovatel nesouhlasí s názorem městského soudu ohledně nesplnění podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů a namítá nedostatečné vypořádání jeho argumentů ve prospěch ustanovení, uplatňuje tedy důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[10] Nejvyšší správní soud považuje za důležité zdůraznit, že v řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné. Dle soudního řádu správního je možné, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): 1) je podán návrh na ustanovení zástupce, 2) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, 3) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19).

[11] Spornou otázkou v posuzované věci je, zda byla v případě stěžovatele v řízení před městským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tedy zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.

[12] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění této podmínky přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012 – 34, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011 – 62, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14).

[13] Městský soud se především zaměřil na osobnostní poměry stěžovatele a dospěl k názoru, že s ohledem na jeho dřívější působení jako advokáta vedeného v seznamu České advokátní komory nesplňuje stěžovatel podmínku nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně jeho práv ve smyslu § 35 odst. 9 s. ř. s. Ačkoliv se tedy městský soud omezil na poměrně stručné odůvodnění svého rozhodnutí a nevyjádřil se k namítanému zdravotnímu postižení stěžovatele, s ohledem na předešlá řízení stěžovatele a v nich jasně vyjádřené názory správních soudů i Nejvyššího správního soudu ohledně jeho stále se opakujících stejných námitek proti usnesením o neustanovení zástupce z řad advokátů a také z hlediska procesní ekonomie nebylo důvodu usnesení městského zrušit pro nepřezkoumatelnost. Kusé odůvodnění městského soudu sice nevypořádalo dostatečně důkladně všechny argumenty stěžovatele, avšak napadeným usnesením byla rozhodná právní otázka, a sice zda má být stěžovateli ustanoven zástupce z řad advokátů, posouzena správně.

[14] Nejvyšší správní soud se se stejnými námitkami, jaké byly vzneseny v tomto řízení, a se situací stěžovatele vypořádal již např. v rozsudku ze dne 13. 12. 2018, č. j. 5 As 317/2018–23, a to následovně: „Pro úplnost kasační soud opakuje, resp. dodává, že stěžovatel je českým občanem ovládajícím český jazyk, byl schopen zformulovat správní žalobu splňující veškeré náležitosti po formální i obsahové stránce. Stěžovatel je ostatně bývalým advokátem, který v advokacii donedávna aktivně působil. (...) Již v rámci kasační stížnosti podané Nejvyššímu správnímu soudu dne 22. 8. 2018 ve věci sp. zn. 3 As 85/2018 stěžovatel doložil komplexní lékařský posudek ze dne 18. 4. 2018, ze kterého vyplývá, že se jedná o invalidní osobu v I. stupni. Stěžovatel je podle tohoto posudku schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost, ale v podstatně menším rozsahu a intenzitě (pracovní schopnost je snížena o 35 %). Z toho tedy nijak nevyplývá, že by stěžovateli jeho zdravotní stav znemožňoval kvalifikovaně sepsat právní podání, o čemž ostatně svědčí stěžovatelovy argumentační schopnosti prokázané již v mnoha podáních, které zdejšímu soudu zaslal. Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že stěžovatel nesplňoval zákonnou podmínku pro ustanovení zástupce spočívající v nezbytnosti takového úkonu k ochraně jeho práv.

[15] Uvedený závěr platí i přesto, že se stěžovatel v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody. Jak již bylo uvedeno, Nejvyšší správní soud přiblížil k celkovému vyznění stěžovatelových podání, k jeho argumentačním schopnostem, zkušenostem a vzdělání, na jejichž základě lze učinit závěr, že se stěžovatel v dané problematice dobře orientuje a je schopen svá práva v soudním řízení aktivně uplatňovat. Odnětí svobody samo o sobě v tomto případě nepředstavuje důvod pro ustanovení advokáta.“ V projednávané věci Nejvyšší správní soud neshledal důvody k odchýlení se od uvedené judikatury.

[16] Nad to Nejvyšší správní soud dodává, že svou schopnost orientovat se v právním řádu (jakožto bývalý advokát) stěžovatel prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou a bezvadnou kasační stížností, aby se bránil proti shora označenému usnesení. Schopnost stěžovatele vystupovat v řízení před městským soudem samostatně potvrzuje i skutečnost, že stěžovatel v současnosti vede několik soudních a správních řízení obdobného charakteru jako v dané věci, v jejichž rámci své schopnosti řádně hájit svá práva a formulovat žalobní nároky konzistentně osvědčuje. Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že městský soud nepochybil, shledal-li, že ustanovení zástupce stěžovateli z řad advokátů není nezbytně třeba k ochraně jeho práv a výrokem II. napadeného usnesení návrh stěžovatele zamítl.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[18] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované v tomto řízení žádné náklady nevznikly, Nejvyšší správní soud jí proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. ledna 2019

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu